

75 jaar VRIJHEID

Herinnering

PASEN 1945; 4 april 1945; 4 uur 's middags.

De bevrijding is in aantocht, maar nog niet voor ons, wij kruipen onder de grond in twee betonnen silo-ringen die in het verlengde van elkaar liggen. Mijn vader heeft ze in de grond gegraven naast de hooiberg, achter onze boerderij. We zitten met 8 kinderen, moeder, opoe met zwaar reuma ligt in het midden en een nicht voegt zich bij ons. Zij kwam door de vuurlinie om ons bij te staan. We zitten als sardientjes in een blik op stro met opgetrokken knieën. Ik ben de oudste, 12 jaar; mijn jongste zusje is net één.

Mijn vader staat vóór de ingang met een schop in z'n hand. Een jonge Duitse soldaat komt op hem toe. Hij slurpt een paar rauwe eieren weg, roept: Der Führer, der Führer en maant hem dat we moeten vertrekken. Mijn vader zegt: Wij kunnen niet weg, noord of zuid, nergens is het veilig, overal wordt gevochten.

Boven de silo's drukt papa een lange stok in de grond met een wit laken ten teken van overgave. 10 meter verder onder de betonnen bak van de paardenstal, schuilen Remi, Frans, en Gait, drie onderduikers. Het knallen komt dichterbij.

Plotseling ploft er een bom in de hooiberg. De verstopte fietsen kraken uit elkaar. Vlammen, rook en het knetteren van machinegeweren. De brandlucht komt binnen.

Mijn moeder bidt hardop: 'bewaar dit huis voor storm en brand, voor onweer smetting en voor schand, voor bombardement en lucht gevaar, laat ons in vrede bij elkaar.' Dan valt de nacht in met een Duitse soldaat in een walm van alcohol en een brandende sigaret in zijn hand. Hij roept: 'Wo ist mein Freund? Wo ist mein Freund?' Mijn moeder wijst hem de kant op naar Zutphen. Ze is als de dood voor de brandende sigaret. Hij gaat de nacht in op zoek naar zijn vriend. Het schieten houdt aan.

Mijn volgende flard van herinnering is 10 uur later:

Er wordt even niet geschoten, een moment van stilte.

Een broer van één van de onderduikers staat voor de ingang van de schuilplaats. Je hebt 15 min. om weg te gaan zegt hij. Hij heeft met de bevrijders gesproken en kreeg een kwartier de tijd om ons op te halen. Ze zullen een kwartier geen vlammenwerpers afschieten. Daarna worden alle boerderijen met vlammenwerpers in brand geschoten. Het is te onveilig voor de Canadezen om door te stoten; overal zitten Duitsers in éénmans - gaten verborgen.

Mijn moeder drukt mijn jongste zusje tegen zich aan en zegt: 'Kom kom kom!' Wij volgen. Kruipend over een plank, die als brug dienstdoet over een tankwal vol water.

Mijn vader blijft met opoe achter. Voordat de boerderij in vlammen zal opgaan drijft hij alle koeien naar buiten. Wij kruipen langs de straat.

Ik zie 'hoopjes kleren' liggen op het pas geploegde land. In de voren graven zich andere soldaten in, maar er is iets vreemds. We krijgen chocola van hun, 'from Canada' zeggen ze en gebaren ons snel door te lopen. We zijn bevrijd... maar het is nog niet veilig.

Als de avond valt komt mijn vader met één van de onderduikers. Ze dragen opoe op een ladder op hun schouder over de tankwal naar de vrijheid. Het is dinsdag 6 April 1945.

20 jaar later graaft een graafmachine een kuil naast de plek waar ooit de hooiberg stond. Aan de tanden van de graafmachine blijft een rozenkrans hangen met witte kraaltjes.

Van Opoe?

De pastoor zegt: 'Die heeft jullie geholpen om er levend uit te komen.'